

Phẩm 122: TƯỚNG THAM

Luận giả nói: Tham này trong chín kiết sử ràng buộc suốt ba cõi gọi là ái. Ở nơi bảy sử phân làm hai loại. Tham dục và tham hữu. Vì sao? Có người đối với hai cõi trên sinh tướng giải thoát. Thế nên Đức Phật mới nói xứ ấy gọi là hữu. Hữu gọi là sinh. Nếu không có tham thì không có sinh, cho nên nói riêng là tham hữu. Không phải chỉ là tham dục. Hoặc nói chỉ tham dục gọi là phiền não, dứt hết tham dục gọi là giải thoát. Cho nên Đức Phật nói trong thiên vô sắc cũng có tham hữu, Đức Phật chỉ rõ trong đó có sự trói buộc vi tế, thế nên gọi riêng là tham. Ở trong mười đường bất thiện và bốn thứ trói buộc gọi là tham dục. Tham dục gọi là dục, vì muốn có được vật của người khác; ở trong năm cái và năm hạ phần kiết gọi là Dục dục. Dục dục gọi là dục. Ở trong năm dục, trong ba căn bất thiện gọi là bất thiện căn tham, bất thiện căn tham là chủ thể phát sinh các pháp bất thiện. Tham này nếu là phi pháp thì gọi là tham ác. Như trộm cướp vật của người khác cho đến lấy vật của chùa chiền, vật của Tăng chúng. Nếu chúng sinh chưa chết mà muốn giết để ăn thịt, hoặc muốn hành dâm với mẹ, chị, em gái, vợ của bậc thầy, người xuất gia và chỗ chẳng phải chỗ chính của vợ mình, đó gọi là tham ác. Như vật của mình không muốn xả bỏ gọi là keo kiệt, tức ở đây gọi là tham lam. Nếu thật sự không có công đức, mà muốn khiến người cho là có, gọi là ác dục. Nếu thật sự có công đức muốn cho mọi người đều biết, gọi là phát dục. Nếu muốn được nhiều sự cấp thí, nhiều vật, gọi là đa dục. Nếu bố thí ít, vật cũng ít, mà muốn cầu tìm thứ tốt không thấy chán gọi là không biết đủ. Nếu tham chấp sâu xa về giòng họ, gia tộc, danh sắc, của cải giàu có, trẻ mạnh sống lâu v.v... thì gọi là kiêu mạn buông lung. Nếu tham bốn vật cúng dường gọi là bốn ái. Lại nữa, tham này có hai loại: Một là dục tham; hai là cụ tham. Lại có hai loại: Một là ngã tham; hai là ngã sở tham. Một là duyên bên trong; hai là duyên bên ngoài. Tham của hai cõi trên, toàn bộ là duyên bên trong. Lại có năm loại: Một là tham sắc; hai là tham hình; ba là tham xúc; bốn là tham oai nghi, ngôn ngữ; Năm là tham tất cả. Vả lại, tham sắc, thanh, hương, vị, xúc gọi là tham năm dục. Đối với sáu xúc sinh tham ái gọi là tham sáu trần. Lại còn tham trong ba thứ thọ, trong lạc thọ có dục được, có tham giữ gìn. Trong khổ thọ có tham không ham muốn đạt được, có dục mất. Trong không khổ không lạc thọ có tham ngu si. Lại tham này có chín phần, như trong kinh Đại Nhân nói: Nhân nơi ái mà tìm cầu việc theo chỗ ham muốn. Như người bị việc này làm khổ lại tìm

cầu việc khác. Như nói người vui không mong cầu, còn người khổ thì nhiều mong cầu. Tham ấy tăng trưởng gọi là mong cầu. Khi mong cầu nếu được thì gọi là thành tựu. Nhân ái mà đạt được thì cân nhắc nên lấy hay không nên lấy. Nếu tâm quyết định thì gọi là nhân nơi cân nhắc trù tính nên ưa muốn. Do ưa muốn nên có tham đắm, tham đắm gọi là yêu thích sâu xa. Nhân duyên của tham đắm là thủ, thủ gọi là thọ, nhân nơi thọ sinh ra keo kiệt, do keo kiệt nên mới phòng giữ, nhân nơi phòng giữ nên mới có đủ thứ binh khí như roi, gậy, dao, mâu v.v... Đây gọi là chín phần. Lại có chín phần, là tham thuận theo thời nên mới có thượng – trung – hạ: Hạ hạ, hạ trung, hạ thượng, trung hạ, trung trung, trung thượng, thượng hạ, thượng trung, thượng thượng. Thế gian chia tham này làm mười thứ. Khi thấy sắc đẹp, đầu tiên sinh tâm nói là “được”. Tiếp theo là sinh tâm ham muốn. Ba là phát nguyện. Bốn là nhớ nghĩ. Năm là bắt chước làm theo. Sáu là quên xấu hổ. Bảy luôn thấy ở trước mặt. Tám là buông lung. Chín là cuồng si. Mười là sâu muộn đến chết. Đó gọi là tướng tham.

Phẩm 123: NHÂN CỦA THAM

Hỏi: Tham này phát sinh như thế nào?

Đáp: Nếu đối với trong cảnh duyên của nữ sắc sinh nhớ nghĩ tà vạy, hoặc sắc, hoặc hình, hoặc xúc, hoặc oai nghi, ngôn ngữ, thì tham dục phát sinh. Lại, nếu không giữ gìn các cửa mắt, tai thì sinh tham dục. Đối với việc ăn uống không biết lường tính hạn chế thì tham dục phát sinh. Lại, gần gũi nữ sắc thì sinh tham dục. Lại, thọ nhận các thứ vui thích thì tham dục phát sinh. Lại do ngu si nên sinh tham dục, ở trong bất tịnh sinh tưởng là tịnh. Lại, do tri thức xấu ác nên sinh tham dục, như áo trắng sạch lại đựng đồ dơ bẩn. Lại, cùng làm việc với người đa dục nên tham dục sinh ra. Lại, đối với bốn pháp như thân v.v... sinh nghĩ nhớ sai lầm tức bị tham dục lôi kéo, như bình tròn không quai, như hoa không râu kết. Lại, nếu biếng nhác, không siêng năng tu thiện thì tham dục liền sinh. Lại đến những chỗ không phải chỗ đến liền bị tham dục xâm lấn. Đó là các nơi chốn như nhà dâm nữ, quán rượu, hàng thịt v.v... ví như chim bồ câu. Lại nữa, quán bất tịnh chưa có thể phá trừ được cảnh duyên thì tham dục thắng thế. Từ lâu xa đến giờ thường quen với tham dục thành phiến não, nên rất dễ sinh. Đối với cảnh duyên nữ sắc, thích chấp tướng, chấp phân biệt. Chấp tướng là chấp tay, chân, mặt, mắt, lời nói, cười đùa, ngắm nhìn, kêu khóc v.v... Chấp phân biệt là phân biệt về hình dạng khác nhau của nam, nữ. Chấp như vậy rồi thì nhớ nghĩ, phân

biệt khiến tham dục sinh. Lại, tâm suy xét chạy theo đối tượng duyên, không thể ngăn chặn được tức tham dục khởi lên. Nếu tham dục sinh nhận lấy không bỏ thì ngày càng lớn dần thêm, từ thấp đến vừa, từ vừa đến cao. Lại, ở trong tham dục chỉ say đắm mùi vị lợi lạc, không biết tội lỗi, nên tham dục càng sinh trưởng. Lại vì thời tiết nên sinh tham dục, như mùa xuân v.v... Lại do ở nơi chốn nên tham dục sinh như có nơi chốn từ lâu nay phần nhiều theo dâm dục. Lại do thể lực nên sinh tham dục, như tuổi trẻ không bệnh tật, đời sống vật chất dồi dào. Lại do có sức khoẻ nên sinh tham dục, như uống thuốc bổ dưỡng v.v... Lại, nếu đạt được năm dục tịnh diệu tùy ý thì tham dục sinh, đó là thấy hoa đẹp trên ao, vườn rừng sum sê xanh mướt, nước suối chảy trong mát, mây bay lơ lửng ánh sáng lung linh, gió thổi nhẹ, mùi thơm phảng phất, hoặc nghe tiếng chim kêu âm thanh thánh thót hòa hợp, lời nói dịu dàng trang nghiêm của người nữ. Lại, do nhân duyên của nghiệp nên sinh tham dục. Như người thanh tịnh bố thí thì thường vui thích với năm dục tịnh diệu. Còn tội nhân thì ưa thích dục bất tịnh. Lại do tùy từng loại mà tham dục sinh, như người ham muốn về người. Lại do tham đắm nơi giả danh nên tham dục sinh. Người ấy, trong lòng sinh tướng sĩ phu, bên ngoài thì sinh tướng nữ lưu và các tướng như ăn mặc, hờn giận, thân mật. Lại nữa, vì tâm chưa định, nên bên trong thấy chúng sinh, bên ngoài thấy sắc, tham dục sinh. Lại, nếu tham sử chưa dứt hết, thì duyên của ái sẽ hiện tiền, trong lòng sinh nhớ nghĩ tà vạy. Do những nhân duyên như vậy nên tham dục sinh.
